

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

כל כמה שהיהודים חותרים לחדור לעולם התרבות של הגויים, כך מתגברת יותר שנאת הגויים ליהודים וממציאים חוקים לבודד אותם.

וכך פירש הנצי"ב: "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", יהודים צריכים להיות לבדד, וכשרוצים להתערב - בגויים - לא יתחשב", אין הגויים מחשיבים אותם.

"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (א, כב)

משה רבנו נולד בצל הגזרה הנוראה שמטרתה הייתה למנוע את גאולת ישראל על ידי הטבעת מושיעים.

אמו של משה הצפינה אותו עד כמה שרק היה בידיה, וכשהייתה משוכנעת כי "לא יכלה עוד הצפינו" עשתה עבורו "תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בסוף על שפת היאור".

נשאלת השאלה: מדוע הייתה צריכה אמו לצפות את התבה, ואולי שמא לא ימצא אותו איש? והוא, חס וחלילה, ימות מרעב

בתיבה, אם לא יטבע? ויתרה

מזאת, אולי ימצא אותו

מצרי אכזרי ויהרוג אותו?

התשובה לכך היא כי אסור

לו לאדם להתיימשך מראש

ולהרים ידיים, אלא תמיד

בכל עת ובכל מצב, כפי

שאמרו חז"ל "אפילו חרב

חדה מונחת על צווארו של

אדם", צריך הוא לעשות

את כל מה שניתן לו לעשות

ולהתפלל לרחמי שמים

ולסייעתא דשמיא.

"ותרא את התיבה

בתוך הסוף ותשלח

את אמתה ותקחה" (ב, ה)

הגאון הצדיק רבינו החפץ חיים זצ"ל סיפר, המגיד מדובנא זצ"ל הלך ברחוב העיר וראה עיוור עני, לבוש קרעים, וילד קטן אווזו בידו ומנחהו בדרכו. אדם אחר היה חולף על פניהם באדישות.

אם ניחון בלב רגיש, היה מבליע אנחה על הצער והמדווים שיש בעולם. אם לב מתפעל לו, היה נותן בלבו הודאה לבוראו על חוש

הראיה שחננו: "ברוך אתה ה', פוקח עיוורים".

למגיד מדובנא היה לב רגיש ולב מתפעל, אך על כולם היה לו לב

רחום. עצר בדרכו, פנה אל השניים ונתן להם שלום. "אחי, מאין

אתם", שאל. העיוור מר נפש היה, רטן ולא ענה. הילד תלה

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"

(א, א)

יש לדקדק למה אמר הכתוב הבאים מצרימה שהוא לשון הווה. יש לומר על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, אשר שלח את אחד מחסידיו להתגורר בברלין.

באותה העת פשטה מאוד נגע ההשכלה בברלין והאנשים אשר התגוררו בשכונותו של אותו חסיד לא התנהגו על פי דרך התורה.

חש החסיד תמיד כגר וזר בסביבתו, ובכל נסיעה שנסע להרה"ק מבעלזא הרבה להתאונן באוזניו על כך, ובקשו שרצונו לעזוב את

ברלין ולשוב למקומו הראשון, אך הרה"ק מבעלזא לא הניחו לצאת את ברלין.

לאחר זמן בא שוב החסיד להרה"ק מבעלזא, אך לא התאונן באוזניו על אודות מקום מגוריו כמקדם, פנה אליו הרה"ק

מבעלזא ושאלו מה בדבר שכניך, השיב לו החסיד כי ב"ה הורגל למצבו, ושוב אינו מרגיש כגר וזר

בין שכניו.

כששמע זאת הרה"ק

מבעלזא, פנה אל החסיד

ופקד עליו לעקור מיד

מברלין ולעבור להתגורר בין

אנשים יראים ושלמים,

שכל זמן שהרגיש עצמו זר

ומנוכר בסביבתו אזי מובטח

הוא שלא ילמד ממעשיהם

הרעים של שכניו, אך כיון

שהורגל לסביבתו ונעשה

כתושב ביניהם, יש לחשוש

שמא ילמד חלילה ממעשי

שכניו, לכן ציווה עליו

הרה"ק מבעלזא שיעזוב את

מקום מגוריו.

לפי זה י"ל 'הבאים מצרימה'

בלשון הווה, שבשעה שירדו בני ישראל לארץ מצרים, לא באו להשתקע שם אלא לגור שם באו כגרים וכזרים, ובאמת כל

אותם שנים שהיו בני ישראל בארץ מצרים לא שינו שמם ולבושם שלא למדו ממעשי ארץ מצרים הרעים, והיו בבחינת

הבאים כמו שעכשיו באו.

(כ"ק אדמו"ר מהרש"נ מלעלוב זיע"ע)

"ותמלא הארץ אותם" (א, ז)

כיוון שנתמלאו בתי תיאטרות מהם, מיד גזרו עליהם שיפרשו מהם (מדרש רבה).

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד נ"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשוון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

"וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול" (ב, יב)

מעשה ברבי ברוך ממז'בוז שבאו אליו חסידים מעיר אחת לשבות במחיצתו, ושפכו לפניו מרי שיחם על דבר הנגישות שנוגש בהם הגוי העריץ, מושל העיר, שמציק לכולם ויורד לחייהם עד לבלי שאת. השיב להם הרבי בפסוק מפרשת השבוע, פרשת שמות, 'וירא כי אין איש', ראיתי את המושל שלכם והנה איננו ראוי לתואר 'איש' כלל, 'ויך את המצרי', כלומר, דין הוא להכות את המושל ולהעבירו מן העולם, אלא שזה לא בוער דוקא היום, בעצם שבת קודש, 'ויטמנהו בחול' הטמנתו להורידו שאולה בימות החול. ועוד באותו שבוע פגע ברק במושל העיר והמיתו. (בשפתי צדיקים)

"וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אכל" (ג, ב)

בספרו "קול יהודה" כתב החכם הרב יהודה צדקה זצ"ל כך: "מראה הסנה רמז לעם ישראל, ישנם תקופות שעם ישראל

בוער באש הרדיפות והצרות כסנה הזה הבווער באש, אבל אין להתיימש, כי "הסנה איננו אכל", עם ישראל חי וקיים בזכות תורתו".

בספר "עדות" על השואה, מובאות עובדות מצמררות אלו: תשעה באב תש"ד במחנה ברגן בלזן. זו הפעם הראשונה שכל תושבי המחנה קיבלו עונש, "היום אין אוכל, לא למבוגרים, לא לנשים, ולא לילדים". אמא בשלה דיסה במים עבור אחותי הקטנה, בתיה, בת הארבע. ברגע

האחרון תפסו אותה והחליטו להעמיד אותה למשפט. המשפט של אמא נקבע לליל שבת פרשת נחמו תש"ד. התובע הגרמני הפריז כדרכו בהאשמות שוא, ואמא ויתרה על זכותה להכחיש את האשמות, ואף ויתרה על זכות הסנגור לבקש הקלה בעונש, כך שפסק הדין היה נורא: "שלילת מנות הלחם ליומים". וכל זאת מחמת ביטול לתינוקת בת ארבע. למחרת שאלתי את אמא מדוע לא ניצלה את זכותה להכחיש חלק מהאשמות, אמא לא נתנה תשובה, ראיתה נרגשת מאד. וכששאלתי שנית, השיבה אמא: "שמתי לב שחוץ מהשופטים והתובע היה שם יהודי שרשם פרוטוקול, כך שבדאי כל מילה שהייתי אומרת היתה נרשמת ע"י יהודי בליל שבת. לכן שתקתי, היות ומוטב לרעוב עוד קצת, ובלבד לא לגרום ליהודי שיכתוב בשבת".

זאת ועוד, בצרף שלנו, היה מארגן אבא מנין לתפילה. באחד מימי חול המועד תש"ה, באמצע התפילה, פרצו הגרמנים לצרף, והתחילו להכות בנו ללא הבחנה. בסוף הם קראו לאחראי

במגיד עיניים נוגות, מיוסרות. סיפר שזה אביו, ואמו נפטרה, סיפר שקר להם במעונם הטחוב, שאין עצים להסקה. "עם מי אתה משוחח שם", הפטיר העיוור, "המשך ללכת!" "מיד, רחימאי", ענה המגיד. "אמור נא לי, כבר אכלתם?" "לא", השיב הילד. "לוקח אני את אבא לבית התמחוי לעניי העיר, שם נאכל את ארוחתנו ואחזירו לביתנו".

לא היה טעם לשאול את הילד האם הוא לומד. במצבו, פטור היה מלימוד תורה. "בואו עימנו", אמר להם, "אתן לכם ארוחה משביעה, טובה בהרבה מהאוכל בבית התמחוי". זיק של הכרת טובה ניצת בעיני הנער, עיניו נעורו לחיים והביעו פיקחות רבה כל כך, מהולה בעצב עמוק. המגיד ביטל את תוכניותיו, סב על עיקבותיו, התאים צעדיו לצעדי הילד. הביאם לביתו המוסק, החם. וערך לפנייהם שולחן. שקד להנעים את שהותם, טרח להשביעם. גם האב העיוור הפשיר, נרגנותו נסדקה. "טעים", אישר. "נעים כאן".

"התסכים להתגורר כאן", שאל המגיד. "אקצה לכם חדר מוסק, שלוש פעמים ליום תקבלו כזו ארוחה. חינם אין כסף", מיהר להוסיף, והילד יוכל ללמוד בתלמוד תורה, חשב. על חשבוננו, כמובן.

האב העיוור התלבט. עיני הילד נצצו בתקווה. לבסוף הסכים האב, לנסיון. למעשה, התנחל בדירת המגיד, שיעבד את הבית לנרגנותו ולרצונותיו. והמגיד סבל הכל, הן גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה. במיוחד כאשר הילד החל לפרוח. קיבל מזון וביגוד, הלך ללמוד והתערה בחברה.

ברבות הימים נפטר האב, והילד המשיך לימודיו בשיבה. הוברר שיש לו זכרון מדהים, לא שכח דבר מתלמודו.

תפיסתו מהירה הייתה כברק, שכלו חד כתער, מידותיו זכות כשמן, נשמתו טהורה כבדולה, התמדתו ושקידתו באין הפוגה. עד מהרה קנה שם טוב ונודע לתהילה. בנה בית לתפארת ועלה על כס רבנותה של ברודי, ושמו נערץ לדורות, הלא הוא הגאון האדיר רבי שלמה קלוגר זכר צדיק לברכה!

מה היה קורה לו היה המגיד מבליע אנחה וממשיך בדרכו, והילד מומשיך להנחות את אביו לבית התמחוי. מה היה עם ישראל מפסיד, מה היה הילד מפסיד וכמה היה המגיד מפסיד?

בתיה בת פרעה, כשהושיטה ידה לתיבה האם ידעה את מי היא מצילה? האם שיערה שזה מושיעם של ישראל, אבי הנביאים, מנחיל התורה, שעל ידו תזכר גם היא לטובה לנצח נצחים?

למעשה, כל ילד יהודי הוא כמשה בתיבה, אין לנו מושג איזה עתיד מזהיר נכון לו, יתכן שיהיה לגדול הדור אם אך תנתן לו ההזדמנות, אם יפתח לו פתח.

ובשעות הלילה, לקראת שעת חצות, לאחר יום עמוס וגדוש, היו הקנאים מתאספים מתחת לביתו ועורכים נגדו הפגנות סוערות... ואז, באותם רגעים חשוכים, היה דוד המלך קם, נוטל את כינורו ומזמר לבורא מעומק ליבו... "חצות לילה אקום להודות לך". ולכאורה, מה נתן לו את הכוח להחזיק מעמד? כיצד היה מסוגל לנתב את הכאבים הנוראים הללו למקום של הודיה לה'???

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

צריכים תמיד עזרה ממשית, לפעמים די בחיך קטן, או בלב דואב - ולו לרגע אחד - בצרת הזולת. וכל שכן אם מנחמים אותנו, שהרי שנינו (בבא בתרא ט:): "והמפייסו בדברים - מתברך בי"א ברכות!" (במחשבה תחילה)

"מי אנוכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" (ג, יא)

רש"י מפרש שיש כאן שתי שאלות של משה רבינו לה'. הראשונה, מי אנוכי? - וכי חשוב אני לדבר עם מלכים? והשנייה, וכי אוציא את בני ישראל? - מה זכו ישראל שתעשה להם נס? בספר "וקראת לשבת עונג" מביא מעשה נפלא: בזקנותו של החת"ם סופר, כהו עיניו מראות, אולם, מכתבים רבים המשיכו להגיע לרב מכל קצוות הארץ בשאלות ובהנהגות. משום כך, היה בנו ר' שמעון מקריא לאביו את המכתבים. כששמע החת"ם סופר את התארים נאנח אנחה מרה... מדוע אתה נאנח? שאל בנו, וכי נעלם ממך שאתה גדול הדור? על כך אני נאנח! השיב החת"ם סופר בענווה, עד כדי כך הדור ירד, שבעוונותינו אני הוא גדול הדור...

עכשיו אני מבין - אמר ר' שמעון בנו - את דברי רש"י על הפסוק: "מי אנוכי כי אלך אל פרעה". משה רבינו ברוב ענוותנותו שאל את ה': "מי אנוכי?" - מי אני שאדבר עם מלכים? איני ראוי כלל להיות מנהיגם של ישראל. ואם באמת אני הראוי להיות מנהיגם, סימן

.....
אמר הרה"צ ר' אשר פריינד, חצות לילה מסמל זמן של שיא החושך! האור ששור ביום הקודם - נעלם לחלוטין, ואילו האור החדש שאמור להפציע למחרת - עדיין לא נברא!
חצות לילה הוא מצב, שבו האדם מוצא את עצמו בלי כלום! הוא עומד בודד, חסר אוניס, רועד מפחד, אין לו מושג מה יקרה עמו ברגע הבא. חצות לילה הוא רגע שבו אין לנו אפילו נקודה אחת קטנטנה של אור! הכול חשוך ומבולבל!
.....

שהדור ירד מאד...

ואם כן, הוסיף משה ושאל: "וכי אוציא את בני ישראל?" - אם מצבם כה ירוד, מפני מה זכו ישראל שתעשה להם נס?!

"ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם ויאמר אלוקים אל משה אהיה אשר אהיה" (ג יג-יד)

פירש היהודי הק' מפשיסחא זי"ע כי עיקר עבודת האדם לשוב ולהתחדש בכל יום, מבלי לחשוב כלל על העבר, ואז יוטב לו בזה ובבא.

ובזה מבואר, כי משה אמר - והיה כי יאמרו אלי כיצד נגאל, והלוא משוקעים אנו במ"ט שערי טומאה עד ששכחנו מה שמו של הבורא, מה אומר אליהם. השיב לו הקב"ה כה תאמר לבני ישראל, אהיה - בלשון עתיד, מי שאומר מעתה אתחדש, ואיטיב דרכי, גם הבורא אומר לו אהיה מעתה עמך.

אחד מחסידי הרה"ק מקאברין זי"ע התאונן לפניו, רבי, הנני שקוע מאד בחטאי וה'בלאטע' (בוץ) גדול מאד, ענה לו הרה"ק אף הבוץ הגדול ביותר - אם אין מוסיפין לו מים הרי הוא מתייבש לגמרי, כיו"ב אתה - עוזב את דרכיך, וממילא תתייבש כל הבלאטע (הבוץ)... (באר בשדה)

על הצריף, ג'וף גרונימאן, ונתנו לו מכות רצח. מר גרונימאן לא היה דתי. בצהריים נקרא אבא אל מר גרונימאן זה, ואני שפחדתי שמר גרונימאן יפגע באבא, נלויתי אליו, אך הופתעת. "מר עמנואל", אמר האחראי, "אתה רואה את החבלות שקבלתי, הכל בגלל התפילה שאתה מארגן, אבל אני מבקש ממך, אל תבטל את המנין, עבור התפילה שלך אני מוכן להמשיך ולקבל מכות".

"וירא ה' כי סר לראות" (ג, ד)

"ויהי בימים הרבים ההם ויצא משה אל אחיו וירא בסבלותם", רש"י מביא בשם המדרש: "וירא בסבלותם - נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם".

עוד במדרש (שמו"ר ב, ו) מבואר: "ר"ש בן לקיש אמר הפך פניו והביט, שנאמר וירא ה' כי סר לראות, כיון שהביט בו הקב"ה אמר נאה זה לרעות את ישראל". ויש להבין, מה הועילה הבטתו של משה מרחוק (הפך פניו והביט) בסנה, האם על ידי כך כתבה האש הבורעת? ומדוע השכר על כך הוא "לרעות את ישראל"?

רבי אליהו חיים מייזל פסע בין בתי העיר לודז' היהודית, כשהוא עוסק באיסוף כסף לעניי לודז' שיוכלו לחמם את ביתם הקר בחורף הפולני. משהגיע הרב לביתו של גביר גדול הרחוק מחיי תורה ומצוות, נקש בדלת והמתין שהגביר יפתח, הגביר עמד בפתח בחלוק בית קליל והזמין את הרב להיכנס לסלון שם בוערת האח ואז ישמע את דבריו. אך רבי אליהו חיים אמר לו: טרם

שאכנס רצוני שתקשיב לדברי. עניים רבים מצויים בעירנו, לרובם אין אפשרות להביא טרף לביתם. כאן החל הרב להפליג בתיאורי עניות מזעזעים על הקור השורר בביתם, ילדיהם שחלו מהקור, ועוד רבים מדקדוקי העניות שלהם. כל הזמן הזה עמד הגביר בפתח כשהוא רועד מקור, שינוי נוקשות והוא מאזין מפאת הכבוד. לבסוף החליט להפסיק את הרב וביקש בתחנונים: "למען ה', ייכנס הרב לסלון ושם אשמע את סוף דבריו". הרב ניאות ונכנס פנימה, אך במקום להמשיך במשאו הארוך הגיע לתכלית דבריו וביקש כסף לצדקה. הגביר חתם על המחאה מכובדת ביותר, הרבה מכפי שציפה הרב לקבל, ואז שאל: "יאמר לי הרב, מדוע לא יכולנו לדבר ליד התנור בניחותא וביישוב הדעת?" שאל אותו רבי אליהו חיים מייזל: תאמר לי בכנות, לו הייתי נכנס ומבקש כסף בלי להתמהמה, הייתי מקבל כזה סכום גדול ונכבד? "לא", השיב הגביר. "ובכן, זה מה שרציתי לפעול, שתרגיש על בשרך את הקור השורר בביתם של הדלים ורק אז תתאמץ לעזור להם", סיים הרב.

זה מה שאמר המדרש: כיון שסר משה רבינו לראות - למרות שאינו יכול להועיל, אבל "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם" - אמר הקב"ה נאה זה לרעות את ישראל! כדי לעזור לשני לא

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

וכמאמר החכם: עוד לא היה אדם שמות מרעב, אלא מהבושה - שהיה בוש מלבקש.
הרה"ק רבי וואלף מסטריקוב אמר בדרך צחות: "עני חשוב כמת" פי' מתי חשוב העני- כאשר הוא כמת, שהרי רק פעם אחת מתים, וכן בעני, פעם ראשונה שהוא בא, עוד מכבדים אותו, אבל בפעם השנייה חשיבותו יורדת, והיא פוחתת ככל שירבה לבוא.

"לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח" (ה, ב)

מידת הגאווה שהייתה בפרעה הובילה אותו ואת עמו לאבדון. פרעה לא יכל לחשוב כדבעי ולנהוג באחריות מסיבה פשוטה: "גאווה". הגאווה שיכרה אותו - עצם המחשבה שהוא אלוהי מצרים העבירה אותו על דעתו.

משל למה הדבר דומה: במכון לגמילה מאלכוהול הביאו מרצה שיסביר מהו הנזק הנגרם משתייה מרובה של ויסקי. אחת המטרות הייתה להפחיד את המכורים ולמנוע מהם לחזור לטיפה המרה.

המרצה פתח את דבריו בניסוי, וכדי להסביר מהו הנזק שגורם האלכוהול, הכניס תולעת שהביא עימו לתוך כוס של ויסקי צלול. התולעת התפוררה תוך שניות ספורות לתדהמת כל הנוכחים.

היו שביקשו לראות זאת שוב, המרצה שראה את שיא ההצלחה מול עיניו חזר על הניסוי כמה וכמה פעמים ובכל פעם ההתפעלות של המתאווים לטיפה המרה הדהימה אותו מחדש.

לאחר הניסוי שאל המרצה את הנוכחים: "מי מכם עכשיו יכול לומר לי מהי המסקנה מהניסוי?" דממה השתררה באולם, אף אחד מהנוכחים לא רצה להכיר בעובדה של הרס הגוף מאלכוהול או חלילה לומר מילים שלא יאפשרו לו בעתיד לשתות אלכוהול, רק אחד הצביע.
המרצה איפשר לו לדבר והוא אמר בקול רם: "מי ששותה ויסקי אין לו תולעים בבטן".

והנמשל ברור מאליו: פרעה לא יכל להכיר בעובדה שה' הוא האלוקים, כיוון שזה אומר שהוא לא! את זה, הוא לא יכול היה לסמל. פרעה היה שיכור - ב"שיכרון גדלות" הגאווה מחקה את כל המדינה על כלכלתה ותושביה וזה לא הזיז לו.

"ושמתם על בניכם ועל בנותיכם (ג, כב)

את הבגדים ששאלו מן המצרים שמו בני ישראל על בניהם ובנותיהם, אבל לא הלבישו אותם בהם ("ושמתם" ולא "והלבשתם"), שכן בני ישראל שמרו על תלבושתם המקורית, ולא שינו את שמם, לשונם ולבושם.

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי" (ד, א)

כיצד מעלה משה על דעתו חשד כזה נגד בני ישראל, שלא יאמינו לו?

משה הבינו ידע כי גלות מצרים הינה שורש כל הגלויות העתידות, וכי גאולת מצרים הינה שורש כל הגאולות העתידות- רצה מיד לסלול דרך לעתיד, שבני ישראל מוכרחים להיגאל אפילו כאשר אינם איתנים באמונה. לפיכך רצה לשמוע מפי השם יתברך את הצו לגאול את בני ישראל אפילו בעת ש"לא יאמינו לי"... (שפת אמת)

"כי מתו כל האנשים

המבקשים את נפשך"

(ד, יט)

שירדו מנכסיהן והעני חשוב כמת (רש"י)

מסופר על הגאון רבי יוסף שאול זצ"ל בעל שו"ת שואל ומשיב, שבא אליו עני אחד לבקש נדבה, והגאון ר' יוסף שאול הלך לחדר השני להביא לו כסף, וכאשר בא בחזרה ראה שהעני גנב שעון, ואמר עתה מתורץ לי מה שאמרו חז"ל "עני חשוב כמת", דלכאורה קשה, הרי אנו רואים שהעני אף היותר גדול גם כן, לא ירצה למות. אלא הכוונה היא, כמו שאין רשאים להניח מת להיות יחידי בחדר, שצריך שומר שישמור עליו, כך אין רשאים להשאיר עני יחידי בבית.

"כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך"

(ד, יט)

לכאורה דבר זה תמוה, הרי בזמננו אפשר דרא, והוקמו הרבה קופות של צדקה, המחלקים כסף לעניים א"כ מדוע עני חשוב כמת?

אלא שצריך לומר "עני חשוב- כמת", היינו עני שהוא מחשיב את עצמו לאדם חשוב מלהצטרך לבריות, באמת נחשב כמת.

.....
דווקא ברגע החלש הזה טוב לי, טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך' (תהילים קיט, עא). **בכל חושך יש טוב וחסד!!!** איזה טוב וחסד יש בחושך?? מה טוב לי כאשר אני מתענה? 'למען אלמד חוקיך' שאני אחיה עם הבורא, עם אמונה כזאת שהיא "חוק" בלי הבנה ובלי השגה!!!
'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילה' (תהילים צב, ג)
כשהולך לנו בטוב, כשאנו חשים שעכשיו זה מצב של בוקר, נודה לבורא עולם ונגיד חסדו, אבל גם כאשר נמצאים במצב של לילה, כשחלילה נראה לנו שהמצב לא מאיר לנו פנים, עדיין 'ואמונתך בלילות', דווקא בחצות הלילה, **בשעות שהאפילה שולטת על כל**

חלקה טובה - אקום להודות לך!
(נקודות של אור - ספינקא)